

Д-р Вероника ИВАНОВА

ЖЕНАТА СЪС СКОМНИТЕ ОБУВКИ

Отивайки в непознат европейски град, един гръцки свещеник разказва историята за жената със скромните обувки. В чийто дом ухае на тамян и на пресен хляб, той казва, че това е забравеното изкуство на красотата на истинската женственост, която носи преди всичко доброта, скромност, способност за жертва.

В един свят, в който отвсякъде се налага грубо образът на сексуалната тигрица, в облекло, в което не би искала да я видят децата ѝ, на бизнес акулата, на тренингите за женственост, в които целта е да изманипулираш някой, който има достатъчно пари, за да осигурява нови дрехи и силикон до края... до края на връзката вероятно. В един свят, в който жената мислеше, че осигурява своята заветна победа над мъжкото иго, феминизмът се оказва нож с две остриета и двете

за нас. Ако станете някоя сутрин по-рано, излезте, застанете до някое училище, до някоя детска градина и наблюдавайте. Непременно ще я видите, жената със скромните обувки, тя води децата си, после бърза за работа. Не помните ли, когато я подминахте на улицата с обидното „ох, тая лелка е запретила тротоара“ . Ако имате време, елате покрай същото място и вечер, виждате ли онази

жена с торбите с покупки, ръцете ѝ са груби, няма маникюр, с наднормено тегло и небоядисана коса. Не можете да запомните лицето ѝ, защото такива са толкова много жени без възраст, може би прилича на медицинската сестра, която ви успокояваше докато боледувахте или на жената, станала посреднощ, за да ядете вкусна баницка... Жената, която видяхте да извежда престарелите си родители на разходка, като малки деца, под ръка. Познахте я, нали, по ръцете и по обувките. Запомнете, млади хора, тези ръце и тези обувки и не вярвайте, когато ви казват, че трябва да сте

тигрици или акули, за да завъртите главата на някого, не вярвайте. Жената, млади приятелю, е мека и добра, обикновена като въздуха и хляба, но ако само за миг, само за миг, тези лелки, както им казвате изчезнат, дали няма светът да загуби нещо невидимо, но същностно важно, оная мечта за уют, топлина и приемане, които тигриците и акулите и вълчиците не носят, (те все пак са верни на хищната си природа).

Помните ли, когато ваш приятел катастрофира с колата и докторите не знаеха дали ще оживее, вие бързахте към близката църква, а тя, онази жена (не помните лицето ѝ, но помните обувките) се върна и отключи само за вас. Това пак беше тя. Ами онзи път, когато паднахте на леда пред блока и всички ви подминаваха, а една ръка ви помогна...

Истинската женственост, млади приятелю, не иска грим и нови обувки, тя е в красотата и мекотата на тези очи, способни да приемат и твоята болка, да сварят чай, да ти застелят чисти чаршафи и да се помолят пред иконата за теб. Запомни, приятелю, и ако някога, като онзи свещеник попаднеш в непознат град и си в беда и си жаден и гладен и сам, търси жената със скромните обувки и се пази от ноктите и зъбите на тигриците, че кой знае какво са ги научили в последния семинар за женственост. †

Ася ПАЛЕВА

ГОРИ СВЕЩИЧКА

Загубих се във тъмната гора,
когато ме напусна.
Но знаеше, че във нощта
аз пътя си не ще изпусна...

И сърдих се, и ритях със крака,
сърцето място не искаше да си
намери
и мислите ми – придошла
река!...

Гори свещичка в мен за тебе,
мамо;
дано спокойна да си в другия
живот!
А ние с Божията помощ
ще се справим!...

Това прошепват устните ми
само...

УМОРА

Уморена съм
от навалищата
покрай мен.

Всеки изисква,
всеки те използва,
а никой не те пита:
„Как се чувстваш?“...

Не мога все да бъда
на разположение
и в услуга
на някого!
Уморих се
от безсмислието
единствено да съм полезна.
Главата ми иска
да се изчисти
от излишния шум...

ПЪТЕКИ

Дните безмилостно
се изплъзват от живота ни.
Удължават се само,
когато чакаме
да се случи чудо...
Животът не спира
своя ход
нито в сънищата,
нито в будуването.

Мислим си,
че променяме нещата,
мечтаем с напразни
надежди...
А истината е,
че Бог ни води
по незначителните пътеки,
там където
е най-добре
за душите ни! †

Александър ВУТИМСКИ

СТАРАТА ЧЕРКВА

Тревата весело расте
във мъничкият двор на
черквата.
Позеленяло е кубето ѝ
и кръстът изкривен е вече.

По остарялата врата
пълзят безшумно буболечици.
И каменните стъпала
са потъмнели като фреските.

О, този тих, черковен здрач,
където дишат богородици.
Върху стените вехнат
дракони,
изтрити ангели и дати.

От времето на цар Шишман
се молят отстрани светците.
И слиза строг върху олтаря
със меч архангел Михаил.

Иконите една във друга
се взират със очи избодени.
Те водят разговор безшумен
за кървавото турско робство...

Легендите стоят записани
на стария черковен кръст.
Незначителният иконописец
е писал там, че ще възкръсне.

†

Андрей ВИДЕНОВ

ПЕТ ЗЛАТНИ РУБЛИ

Една от малкото останали къщи по вършищата над Клисурата, е тая на Чича Панотко. Закътана на завет и припек под извита като подкова канара, варосана и спретната, с керемиден покрив, отдалече къщата изглежда като нарисувана в ученическа читанка. Такава са я направили внуците на Чича Панотко, които дохождат тук през празничните дни да го наглеждат, щото старецът не дава дори и да се спомене да слиза при пушилката и шумотевицата в ниското или пък да се навре в софийските панели, където живеят две от правнуките му. Те също дохождат тук понякога и водят свои приятели и близки, за да видят битовката на прадыдо им и да се снимат с него пред оджака.

Майка му на Чичо Панотко го родила, когато вече имала две снахи и трима внуци. И тъй като се паднал чичо на внуците ѝ, те така започнали и да му викат – чича, нищо че били по-големи от него. Покрай тях така започнали да му викат и другите деца от селището, после и тези дете не били деца, докато това „Чича“ така се залепило за името му, та неговите деца му викали тате Чича Панотко, а внуците – деда Чича Панотко.

Истинското име на Чича Панотко е Панократий и му е дадено от негов тетин, мъж на сестра на майка му. Той пък взел това име от един руски драгун,

минал през Клисурата по време на Освободителната война. Руският драгун вероятно се е казал Панкратий, но тукашните хора трудно произнасят две съгласни една до друга, затова са вкарали о-то между тях, когато са го записвали в книгите. А притежателят му, макар и наричан устно Панотко, изписвал буква по буква името си, както е било записано най-напред, за да се знае, че му е дадено от руски драгун. Така го изписвал и Чичо Панотко, така го изписва и внукът му, оженил се за рускичче, като отишъл да учи в Москва и останал да живее там. Но там много добре знаят, че точно такава руско име няма и захванали да му викат както си трябва – Панкратий.

Чича Панотко знае дума по дума историята на своето име и може да я разказва стотици пъти без да я сгреша някъде или да добави нещо в нея..

Когато през зимата на 1877 година руските войски напънали към Балкана, турците от орханйските села побягнали насам през Клисурата и където минели бастисвали колибите и кошарите на нашенци, а на места захванали да безчестят, да колят и да бесят. И тогава хората грабнали каквото могат със себе си и хванали из кориите и пещерите, за да се крият там, дорде турците се изметат на юг към полето и от север дойдат освободителите. А точно тогава майката на тетин му на Чичо Панотко била трудна с него и я чакали да ражда. И като нямало как нито да я оставят сама в колибата, нито някой да остане с нея, тръгнала и тя с другите, пък каквото Бог реши, и каквото ѝ е писано – това да бъде.

Чича Панотко казва, че тогава людете от Клисурата претеглили повече отколкото били страдали през цялата турска робия. И в най-голямата виелица трябвало да живеят в кориите и пещерите без огън и видело, че и без завивки дори. Но някои от мъжете, които имали по-яки коне и оръжие, вместо да мръзнат и чакат, тръгнали на север през соспите, за да срещнат колкото се може по-отдалеч русите. Преди това пък Димитрачко, епитроп на манастира „Св. Петка“ в Ливагето, минал навред из

Снимка: Красимир Петров

планината, събрал цяла дружина конници и ги повел към Орханйско, та не само да срещнат русите, а и да се бият редом с тях. С тази дружина тръгнал и бащата на тетин му на Чича Панотко.

– Ти недей, Гълъбе! – викали му домашните, па и комшиите. – Не видиш ли, че жена ти е привремила, тебе да си край нея!

– Вида че е привремила, и за това ще ида да помагам на русите, та по-бърже да дойдат в Клисурата!

– отвърнал им Гълъб. – не ща детето ми да се роди под турско!

И заминал с дружината на Димитрачко, но като навалили към Орханйско, налетели на търтили да бягат към планината турски конници и се ударили с тях. Било на разсъмване, не се виждало още както трябва, и турците най-напред помислили, че са пресрещнати от руски драгуни. И нали наплашени вече, нашенци сколасали да опущат в бъркотията сумати фесове, без ония да разберат с каква точно армия си имат работа. А като

след като се видял жив, била да попита руския драгун за името му и едва като го чул три пъти, тогава захванал да прегръща и да целува този, дете го носел и дете го отгървал от умирачката. Но пак не можал да запомни това малко засукано за езика на нашенци име, та докато вървели из Клисурата, молил руския драгун да му го повтаря. А накрая, за да е сигурен, че няма да го забрави, откъснал парче платно от ризата си и накарал Димитрачко да изпише името върху него с въглен. И изглежда, че още Димитричко е пуснал това „о“ между „н“ и „к“ и после, като са отишли да кръщават детето в църквата и са показали парчето платно на попа, той го е изписал буква по буква.

Руските драгуни, водени от дружината на Димитрачко и от мъжете, отишли да ги посрещнат, стигнали в Клисурата привечер. От турците вече нямало и помен, но нашенци не смеели да се приберат в колибите, преди да са видели русите и да са сигурни, че ония няма да се върнат или да минат други подир тях.

А като разбрали, че русите са стигнали клисурата и идат насам, запалили огньовете, за да се сгреят на тях и да видят по-добре лицата им. По огньовете Гълъб разбрал горе-долу къде се намират домашните му и заедно с руския драгун стигнал там точно тогава, когато вече жена му била започнала да ражда под една опъната между буките черга.

– Дай, Боже, мъжко да е! – рекъл и взел да бърше очите си. – Дай, Боже!

А като разбрал, че Господ е

чул молбата му, отново захванал да бърше очите си, да прегръща руския драгун и да го целува.

– На тебе че го кръстиме! – викал му – Твоето име че носи! Но руският драгун не можал добре да разбере какво му говори Гълъб, та му обяснил Димитрачко, който бил понаучил малко руски от книгите, дарени някога на манастира от руската императрица Екатерина Втора – Велика. Драгунът и той взел да бърше очите си, а като се поуспокоил извадил пет златни рубли, та ги харизал на детето. Това били всички пари, които бил успял да спести през дългата си войнишка служба и мислел, като свърши войната и се върне в Русия, да се откупи от господаря си. А ако не се върне, бил заръчал на другарите си, да пратят парите на близките му, за да се откупи някой от тях.

– Пет златни рубли са много пари – казва Чичо Панотко – и тетин ми е можел да купи имот и добичета, къща да направи, ама не посегнал на тях! Заклел се да ги чува и да ги ариже на унуко, дека че земе името му. Добре, ама тетин се сдобил само с един син, а пък он навъдил само женска челяд и останал без унук. Затова кога съм се родил, придумал маля ми да ме пишат с неговото име и да го земат за кум. И ми аризал петте златни рубли.

Чичо Панотко, също като тетин си, не посегнал на тия пари, нищо че се задъхвал от сиромашия. Кътал ги къде ли не, за да ги зачува и да ги хариже на внука си, който взел името му. А внукът, като отишъл да учи в Москва и се оженил за рускичче, заедно с името, отнесъм там и петте златни рубли.

– Сичко у живото се върти! – казва Чичо Панотко. – оди къде оди и пак се върне там, отдека е пошло!... †

Из сборника „ГНЕВЪТ НА ЗАСПАЛИТЕ“, София, 1992 г.

